

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

UNESCO
Latvijas
Nacionālā komisija

**UNESCO Latvijas
Nacionālās komisijas
GADA PĀRSKATS**

2020

www.unesco.lv

[www.facebook.com/
UNESCOLNK](https://www.facebook.com/UNESCOLNK)

[twitter.com/
UNESCO_LNK](https://twitter.com/UNESCO_LNK)

[www.draugiem.lv/
UNESCO](http://www.draugiem.lv/UNESCO)

SATURS

PRIEKŠVārds	3
UNESCO LATVIJAS NACIOnālās KOMISIJAS DARBĪBAS VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS	4
LATVIJA UNESCO STARPVALDĪBU UN STARPTAUTISKAJĀS INSTITŪCIJĀS	7
UNESCO UN UNESCO LATVIJAS NACIOnālās KOMISIJAS DARBĪBAS POPULARIZĒŠANA	10
UNESCO IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS	16
UNESCO ZINĀTŅU PROGRAMMAS	21
UNESCO KULTŪRAS PROGRAMMAS	24
UNESCO KOMUNIKĀCIJU UNINFORMĀCIJAS PROGRAMMA	27

PRIEKŠVārds

2020. gadā atzīmējām 75. gadadienu kopš ANO un UNESCO dibināšanas, šiem notikumiem veltīta bija UNESCO nedēļa Latvijā, kad skolās tika īstenotas ANO stundas, kā arī organizētas videolekcijas, kurās bērni un jaunieši iepazīs ar jautājumiem, kas skar abu organizāciju darbības formas un izskatāmo tēmu loku. Izceļot Latvijas institūciju un ekspertu ieguldījumu starptautisko organizāciju darbā, uzsvērām, ka UNESCO pārstāvētās idejas un filozofija ir bijušas nozīmīgs katalizators gan domu apmaiņai, gan daudzpusīgas, zinošas un sevi cenošas sabiedrības attīstībai.

Latvijai kopš tās pievienošanās UNESCO ir izdevies pierādīt, ka mums ir drošme, talants un spēja savu valsti apliecināt gan vārdos, gan darbos. Latvijai ir vajadzīgs UNESCO, lai labāk apzinātos savu spēku un varēšanu, saskatītu vērtības tuvumā un tālumā un mācētu tās izcelt, padarot par iedvesmas avotu gan personīgajai izaugsmei, gan vides pilnveidei.

COVID 19 pandēmija ietekmēja veidu, kā notiek sadarbība gan ar citām UNESCO dalībvalstīm, gan mūsu sadarbības partneriem, tomēr varam teikt, ka lielākā daļa nosprausto mērķu ir sasniegti – esam aktīvi strādājuši gan izglītības, gan kultūras, gan zinātņu jomās. Latvijas eksperti ir piedalījušies un turpina piedalīties vairākos nozīmīgos pasaules līmeņa intelektuālos forumos un konferencēs. Īpaši vēlos izcelt UNESCO LNK sadarbības tīklus – UNESCO asociētās skolas, UNESCO LNK tīklu „Stāstu bibliotēkas”, atmiņas institūcijas un UNESCO katedras Latvijā, kuras sniedz savu ieguldījumu ANO Ilgtspējīgās attīstības mērķu īstenošanā.

Pateicoties ilgām un neatlaidīgām kopdarbām, kurā iesaistījās valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī eksperti, 2020. gadā UNESCO Pasaules mantojuma sarakstam tika pieteikta nominācija „Grobiņas arheoloģiskais ansamblis”, kā arī noslēdzās darbs pie nominācijas „Kuldīga – *Goldingen in Courland*” izstrādes. Tāpat arī starptautiskās programmas „Sievietēm zinātnē” ietvaros tika apbalvotas zinātnieces Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, kuras veic pētījumus dzīvības, vides zinātņu, fizikas un inženierzinātnes jomā.

Sagaidot 30. gadadienu kopš Latvija ir pievienojusies ANO un UNESCO, gribu novēlēt, lai izglītība, kultūra un zinātne kļūtu par vadmotīvu visu ANO Ilgtspējīgās attīstības mērķu sasniegšanā. Sabiedrībā ir jāstiprina pārliecība par multilaterālisma nozīmi, veidojot vienotu pozīciju jautājumos par vārda un izpausmes brīvību, kultūras mantojuma aizsardzību, saglabāšanu un tālāk nodošanu, kvalitatīvas un iekļaujošas izglītības pieejamību visiem, kā arī atvērtās zinātnes devumu sabiedrībai.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas
ģenerālsekretāre **Baiba Moļņika**

UNESCO LATVIJAS NACIONĀLĀS KOMISIJAS DARBĪBAS VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Asambleja

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (turpmāk tekstā – UNESCO LNK) ir atvasināta publisko tiesību juridiska persona un darbojas Ministru kabineta pārraudzībā. UNESCO LNK mērķis ir stiprināt izglītības, zinātnes, kultūras, komunikāciju un informācijas lomu valsts un sabiedrības ilgtspējīgā attīstībā, valstiskuma stiprināšanā, demokrātisko vērtību īstenošanā un nabadzības mazināšanā, kā arī sekmēt sabiedrības labklājību, tās locekļu līdztiesību un savstarpēju cieņu Latvijā.

Galvenās UNESCO LNK funkcijas ir nodrošināt un koordinēt sekmīgu Latvijas dalību UNESCO; būt par informācijas, koordinācijas un sadarbības veidošanas centru Latvijā UNESCO darbības ietvaros; izstrādāt un apstiprināt rīcības plānus UNESCO programmu īstenošanai; organizēt un koordinēt starpdisciplināru šo plānu izpildi; veidot, uzturēt un attīstīt sadarbības tīklus; sniegt atzinumus, paust viedokli un izteikt priekšlikumus par UNESCO izglītības, zinātnes, kultūras, komunikāciju un informācijas jomas jautājumiem; kā arī piedalīties UNESCO un ar to saistīto starpvaldību un starptautisko organizāciju darbā.

UNESCO LNK prezidents ir kultūras ministrs, bet viceprezidenti – izglītības un zinātnes un ārlietu ministri. UNESCO LNK augstākā lēmējinstītūcija ir tās Asambleja, kuras sastāvā darbojas 20 dažādu gan valsts institūciju, gan nevalstiskā sektora jomu pārstāvji. UNESCO LNK administratīvo darbu vada ģenerālsēkretārs.

2020. gadā klātienē notika viena UNESCO LNK Asamblejas sēde 28. februārī un tiešsaistē Zoom platformā – 12. novembrī, kā arī saskaņā ar UNESCO LNK Nolikuma 29. punktu par lēmumu pieņemšanas rakstisko procedūru vairāki jautājumi tika izskatīti un par tiem pieņemti lēmumi, elektroniski sazinoties ar UNESCO LNK Asamblejas locekļiem. Kopumā Asambleja 2020. gadā pieņēma 10 lēmumus.

2020. gadā UNESCO LNK Asambleja izskatīja un pieņēma pārskatu par darbu 2019. gadā, apstiprināja darba plānu 2020. gadam, lēma par Latvijas pārstāvi UNESCO Starptautiskās komunikācijas attīstības programmas starpvaldību padomē un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārstāvi Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomē, izskatīja un apstiprināja Latvijas pieteikumus UNESCO svinamo gadadienu kalendāram 2022.–2023. gadam un UNESCO dalībvalstu Līdzdalības programmai 2020.–2021. gadam, lēma par UNESCO LNK patronāžas piešķiršanu biedrības „Trejdegnsnis” rīkotajai starptautiskajai bērnu un jauniešu vizuālās mākslas izstādei, kā arī apstiprināja izmaiņas UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas Nacionālā saraksta nolikumā.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas darbību regulējošie dokumenti

Pamatojoties uz UNESCO vidējā termiņa stratēģiju 2014.–2021. gadam un nacionālajiem plānošanas dokumentiem, 2014. gadā tika apstiprināta UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas darbības stratēģija 2014.–2021. gadam. Stratēģija septiņiem gadiem definē trīs prioritāros rīcības virzienus, kuriem tiek pievērsta lielāka uzmanība un resursi, kā arī nosaka vēl četrus rīcības virzienus, kuru ietvaros UNESCO LNK īsteno savu darbību un funkcijas.

UNESCO LNK darbības stratēģijas pamatā ir trīs būtiski UNESCO darbības pamatprincipi. Pirmkārt, tās centrā ir cilvēks – radoša un mūža garumā sevi pilnveidojoša personība. Otrkārt, stratēģija uzsver, ka gadsimtu gaitā uzkrātās cilvēces kultūras bagātības ir liecība par iepriekšējo paaudžu sasniegumiem, kuru tālāka izmantošana, saglabāšana un pārmantošana ir iespēja un resurss turpmākai Latvijas ilgtspējīgai izaugsmei. UNESCO sekmīgu darbību arī raksturo katras valsts gatavība dalīties ar savām idejām un pieredzi, t.i., Latvijas intelektuālais guvums no iekļaušanās UNESCO darbībā ir jāsaista kopā ar Latvijas devumu citām pasaules tautām un valstīm.

Stratēģijā ir noteikti septiņi UNESCO LNK rīcības virzieni Latvijā:

- 1.** Aizsargāt, attīstīt un nodot nākamajām paaudzēm mantojumu;
- 2.** Veicināt saikni starp zinātni un sabiedrību un veidot ētisku un iekļaujošu zinātnes politiku ilgtspējīgai attīstībai;
- 3.** Iedrošināt mācāmos būt radošiem un atbildīgiem savas valsts un pasaules pilsoņiem;
- 4.** Veicināt vārda brīvību, daudzveidīgas mediju vides attīstību un pieeju informācijai un zināšanām;
- 5.** Veidot izglītības sistēmu, kas veicina kvalitatīvu mūžizglītību un mācīšanās iespējas visiem, un veidot nākotnes izglītības dienaskārtību;
- 6.** Stiprināt sadarbību zinātnē un kultūrā miera, ilgtspējas un sociālās iekļaušanās veicināšanai un starpkultūru dialoga sekmēšanai;
- 7.** Padziļināt izpratni par radošumu un kultūru daudzveidības izpausmes veidiem.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas dalība padomēs un darba grupās

2020. gada laikā UNESCO LNK darbojās šādās padomēs un darba grupās:

- › Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomē;
- › Dziesmu un deju svētku padomē;
- › Baltijas valstu komitejā Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanai un attīstībai;
- › Nacionālajā kultūras padomē;
- › Nemateriālā kultūras mantojuma padomē;
- › Konsultatīvajā padomē „Izglītība visiem”;
- › Attīstības sadarbības konsultatīvajā padomē;
- › Informācijas sabiedrības padomē;
- › Sadarbības padomē Grobiņas novada arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai un attīstībai;
- › Dabas parka „Daugavas loki” konsultatīvajā padomē;
- › Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvajā padomē;
- › Valsts kultūrkapitāla fonda padomē;
- › Latvijas skolu jaunatnes Dziesmu un deju svētku mākslinieciskajā padomē;
- › Konkursa „Latvijas kultūras kanons” žūrijas komisijā;
- › Latvijas izglītības un prasmju stratēģijas izstrādes darba grupā;
- › Starpnozaru koalīcijā Ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanā.

Latvijas pieteikumi UNESCO iniciatīvām

■ UNESCO svinamo dienu kalendārs 2022.–2023. gadam

UNESCO veido svinamo dienu kalendāru ar mērķi apkopot un starptautiski izcelt dalībvalstu īpašās gadadienas, kuru atzīmēšana veicina miera kultūru, starpkultūru dialogu un sapratni. Kalendārā tiek iekļautas nozīmīgu notikumu jubilejas, kas bijuši izšķirīgi svarīgu ideju virzībā vai arī ievērojamu personību gadadienas, kuras devušas būtisku ieguldījumu kultūras, izglītības, zinātnes un citu UNESCO mandāta jomu attīstībā.

2020. gadā tika izsludināta gadadienu pieteikšana 2022.–2023. gada ciklam, un katra dalībvalsts varēja pieteikt divas nominācijas. Latvija sagatavoja un pieteica UNESCO svinamo dienu kalendāram mākslinieka Vilhelma Purviša 150. gadadienu (2022. gads) un valodnieka Jāņa Endzelīna 150. gadadienu (2023. gads). Lēmums par pieteikto nomināciju iekļaušanu kalendārā tiks pieņemts UNESCO Ģenerālās konferences 41. sesijā 2021. gada rudenī.

■ UNESCO Līdzdalības programma 2020.–2021. gadam

UNESCO Līdzdalības programma ir viens no veidiem, kā dalībvalstis atbilstoši savām prioritātēm iesaistās organizācijas noteikto mērķu sasniegšanā. UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas mērķis, piedaloties šajā programmā, ir dot ieguldījumu UNESCO un Latvijas partnerattiecību attīstībā, īstenojot UNESCO mērķus nacionālā līmenī un popularizējot Latvijas izglītības, zinātnes un kultūras sasniegumus, pozitīvo pieredzi un tradīcijas.

2020. gadā tika sagatavoti un iesniegti divi pieteikumi. Projektā „Mūžizglītība digitālai iekļaušanai un ētiskiem risinājumiem Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai” plānotas daudzveidīgas aktivitātes UNESCO LNK sadarbības tīkliem (skolām, atmiņas institūcijām un UNESCO katedrām) par mākslīgā intelekta lomu nākotnes izglītībā, zinātnē un kultūrā, kas balstīta ētiskās vērtībās, kā arī starppaudžu sadarbībai un dialogam, kas veicina digitālu iekļaušanos, saglabājot dabas, kultūras un dokumentāro mantojumu.

Projekts „Muzeji nākotnei: Ilgtspējīgas attīstības mērķu lokalizēšana un veicināšana” sagatavots sadarbībā ar Baltijas valstu muzeju biedrībām. Tā mērķis ir stiprināt muzeju iesaisti Ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā un labās prakses piemēru apkopošanā.

Abi Latvijas pieteikumi ir guvuši UNESCO Līdzdalības programmas finansiālo atbalstu un tiks īstenoti 2021. gada laikā.

LATVIJA UNESCO STARPVALDĪBU UN STARPTAUTISKAJĀS INSTITŪCIJĀS

UNESCO Starpvaldību komitejas kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzībai un veicināšanai 13. sesija,

Parīzē, Francijā (2020. gada 11.–14. februāris)

No 2020. gada 11. līdz 14. februārim UNESCO galvenajā mītnē Parīzē notika Starpvaldību komitejas kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzībai un veicināšanai (turpmāk – Komiteja) 13. sesija.

Komiteja ir UNESCO Konvencijas par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu (turpmāk – Konvencija) dalībvalstu vēlētā institūcija, ko veido 24 valstis. Komiteja uzrauga Konvencijas mērķu īstenošanu, kas paredz sekmēt līdzsvarotu starptautisko kultūras preču un pakalpojumu apriti, veicināt radošo personu mobilitāti un nodrošināt tām labvēlīgus darba apstākļus, veidot ilgtspējīgas kultūras pārvaldības sistēmas un politiku, kā arī veicināt kultūrā tādas pamatvērtības kā izpausmes brīvību un dzimumu līdztiesību. No 2017. līdz 2021. gadam darbam Komitejā ir ievēlēta arī Latvija.

Latviju Komitejas 13. sesijas darbā pārstāvēja Latvijas delegācijas vadītāja Komitejā Latvijas Kultūras akadēmijas rektore profesore Rūta Muktupāvela, Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta vecākā referente Sabīne Branta un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Kultūras sektora vadītāja Ieva Švarca.

Latvijas delegācija, informējot UNESCO Starpvaldību komiteju par Latvijas sasniegumiem digitālās vides attīstībā, vēstīja par VARAM izstrādāto un valdības pieņemto informatīvo ziņojumu „Par mākslīgā intelekta risinājumu attīstību”, kā arī izcēla biedrības „Latvijas formula 2050” iniciēto forumu ciklu attiecībā uz digitālās vides un mākslīgā intelekta lomu ne tikai valsts pārvaldes un drošības, bet arī mākslinieciskās jaunrades procesos.

Komitejas 13. sesijā Latvija iestājās par Konvencijas efektīvu monitoringu un izteica atzinību, ka tās izvērtēšanā tiek izmantoti arī komunikācijas un informācijas sektora indikatori, kas skata kultūras jomu mediju daudzveidības un izpausmes brīvības kontekstā. Latvija aktīvi izteicās par Konvencijas īstenošanu digitālajā vidē, daloties pieredzē par aktuālajām politikas iniciatīvām, kā arī inovāciju piemēru – mašīntulkošanas platformu *Hugo.lv*, kas mūsdienu tehnoloģiju sniegtās iespējas un mākslīgā intelekta potenciālu sekmīgi izmanto, lai radītu tiešsaistes rīku valodas kultūras un daudzveidības veicināšanai digitālajā vidē.

Tā kā 2020. gadā apritēja desmit gadu kopš dibināts UNESCO Starptautiskais fonds kultūras daudzveidībai (*International Fund for Cultural Diversity*), Komiteja tās darbā un satelītprasākumos īpaši izcēla attīstības sadarbības jautājumus un atklāja jaunas iniciatīvas, lai šo procesu sekmētu dažādos reģionos visā pasaulē.

UNESCO nacionālo komisiju Eiropas reģiona 5. sanāksme

Lisabonā, Portugālē (2020. gada 16.–19. februāris)

UNESCO Eiropas reģiona nacionālo komisiju sanāksme noritēja 9 darba grupās, kur katrā tika izskatīti būtiski UNESCO darbības jautājumi, piemēram, par UNESCO tēlu sabiedrībā, jaunatnes iesaisti, mākslīgo intelektu, izglītību ilgtspējīgai attīstībai un globālā pilsoniskuma izglītību, Izglītības pilsētu un Radošo pilsētu tīkliem, kultūras mantojumu starpkultūru dialoga veicināšanai, sportu kā vērtību nesēju un nacionālo komisiju darbu pie leteikuma par atvērtajiem zinātnes resursiem.

Izglītības jomā īpaša uzmanība tika pievērsta tādu konceptu kā izglītība ilgtspējīgai attīstībai un globālā pilsoniskuma izglītība īstenošanai nacionālā līmenī. Izglītības jautājumi ir cieši saistīti ar katras valsts identitātes politiku, un nereti mācību saturs, programma un pieeja ir tā, kas raksturo valstī dominējošās vērtības un kultūras prakses.

Sanāksmes dalībnieki izcēla nacionālo komisiju lomu globālo ideju tuvināšanai vietējai kopienai, turklāt UNESCO nacionālās komisijas ir cieši iesaistītas dažādu starptautisko tīklu koordinēšanā savā valstī, piemēram, UNESCO asociēto skolu tīkla, UNESCO katedru tīkla, UNESCO Izglītības pilsētu tīkla, UNESCO „Pasaulē atmiņas” nomināciju glabātāju u.c. programmu tīklu uzturēšanā.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pieredze tika novērtēta UNESCO darbības popularizēšanas un kopienas iesaistes jomā, tika izteikta atzinība par UNESCO nedēļas Latvijā ideju, par vietējo sadarbības tīklu aktīvu iesaisti programmu īstenošanā, kā arī par darbu ar jauniešiem, piemēram, rīkojot Baltijas ceļa 30. gadadienai veltīto starptautisko jauniešu forumu un UNESCO Jauno mantotāju skolu, kas kā labā prakse publicēta arī UNESCO nacionālo komisiju ziņojumā par darbu ar jaunatni. UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju sanāksmē pārstāvēja ģenerālsekretāre Baiba Moļņika un Izglītības sektora vadītāja Ilze Dalbiņa.

UNESCO nacionālo komisiju reģionālās konsultācijas

(2020. gada 20.–22. jūlijs) tiešsaistē

Lai aktivizētu dalībvalstu iesaisti UNESCO 2022.–2029. gada vidējā termiņa darbības stratēģijas un 2022.–2025. gada budžeta plānošanā, notika visu UNESCO nacionālo komisiju reģionālās konsultācijas, kurās tika pausti viedokļi par vairākiem jautājumiem, kas skar UNESCO programmas, to savstarpējo sasaisti, UNESCO sadarbības tīklus un stratēģiskās partnerības. Gatavojoties sanāksmei, UNESCO Sekretariāts apkopoja no dalībvalstīm saņemtās aptaujas anketas par valstu prioritātēm UNESCO mandāta jomās. Latvijā aptaujas sagatavošanu koordinēja UNESCO LNK sadarbībā ar vairākām institūcijām, tai skaitā Kultūras ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Ārlietu ministriju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Labklājības ministriju, Pārresoru koordinācijas centru, Latvijas Jaunatnes padomi un biedrību „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai”.

Konsultāciju gaitā tika uzsvēta UNESCO loma, īstenojot ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus, īpaši izceļot multilaterālisma nozīmi krīžu pārvarēšanā, tai skaitā – COVID19 pandēmijas rādītās krīzes. Kā globālās prioritātes nākamajam periodam dalībvalstis atbalstīja Āfriku un dzimumu līdztiesību, vienlaikus atzīmējot jautājumus, kuriem jāpievērš nozīme katrā no UNESCO programmām. Blakus tādiem jautājumiem kā iekļaujoša, kvalitatīva un pieejama izglītība, kultūras mantojuma saglabāšana un atvērtā zinātne, diskusijās nacionālās komisijas uzsvēra jauniešu iesaisti UNESCO darbā, medijpratību, vārda un izpausmes brīvību. Nacionālās komisijas tika aicinātas arī izvērst plašāku sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām un pilsonisko sabiedrību, kā arī aktivizēt UNESCO tīklu darbību. Lai izceltu nacionālo

komisiju lomu, sanāksmē tika diskutēts par Vācijas izstrādāto koncepciju Nacionālo komisiju darbībai, kuru plānots nosūtīt UNESCO Sekretariātam. Tajā norādītas gan nacionālo komisiju funkcijas, gan spēja strādāt ar UNESCO programmu īstenošanu dalībvalstīs. UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju sanāksmē pārstāvēja ģenerālsēkretāre Baiba Moļņika un Kultūras sektora vadītāja Ieva Švarca.

UNESCO 2003. gada Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu dalībvalstu ģenerālās asamblejas 8. sesija

Parīzē, Francijā (2020. gada 8.–10. septembrim)

No 2020. gada 8. līdz 10. septembrim UNESCO galvenajā mītnē, Parīzē noritēja UNESCO 2003. gada Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (turpmāk – Konvencija) dalībvalstu ģenerālās asamblejas 8. sesija. Ģenerālā Asambleja ir Konvencijas galvenā lēmējinstītūcija, kas nodrošina visplašāko dalībvalstu pārstāvniecību un dalību lēmumu pieņemšanā, kā arī ievēl Starpvaldību komiteju nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai (turpmāk – Komiteja). Konvencijas ģenerālā asambleja tās kārtējās sesijās tiekas reizi 2 gados.

Ģenerālās asamblejas 8. sesijā piedalījās aptuveni 250 pārstāvji no vairāk nekā 140 valstīm, turklāt sesijas norises tiešsaistē vēroja vairāk nekā 200 dalībnieku. Latvijas delegāciju ģenerālās konvencijas Asamblejas 8. sesijā epidemioloģisko ierobežojumu dēļ klātienē pārstāvēja Laura Treimane Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecības OECD un UNESCO nozares padomniece izglītībā un zinātnē.

Sesijas darba kārtībā bija vairāki jautājumi, no tiem īpaša vērība tika veltīta nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai pandēmijas apstākļos, kā arī krīzes un konfliktu skartajos reģionos. Vienlaikus tika aktualizēts jautājums par nemateriālā kultūras mantojuma elementu reprezentācijas problēmām Konvencijas veidotajos sarakstos, izceļot nesabalansētību nemateriālā kultūras mantojuma ģeogrāfiskajā pārstāvniecībā un tipoloģiskajā daudzveidībā. Latvija savu pozīciju pauda šajā jautājumā, aicinot pievērst uzmanību lēmumu pieņemšanas praksei, kurā pārāk bieži ekspertu vērtējums par sarakstiem pieteiktajām nominācijām netiek ņemts vērā, lēmumu pār tām pieņemot politiski vadītos apsvērumos. Latvijas pozīcija tika sagatavota, iesaistoties UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas, Kultūras ministrijas, Latvijas Nacionālā kultūras centra ekspertiem.

UNESCO UN UNESCO LATVIJAS NACIONĀLĀS KOMISIJAS DARBĪBAS POPULARIZĒŠANA

Lai informētu sabiedrību Latvijā un pasaulē par UNESCO un UNESCO LNK darbību un popularizētu tās principus, vērtības un idejas, UNESCO LNK saziņai ar sabiedrību 2020. gadā izmantoja šādas sabiedrisko attiecību metodes un komunikācijas kanālus:

1. mediju attiecības nacionālajos un reģionālajos plašsaziņas līdzekļos;
2. aktualitāšu publicēšana UNESCO LNK internetvietnē: www.unesco.lv;
3. regulāra komunikācija sociālo tīklu vietnēs www.facebook.com/UNESCOLNK un www.twitter.com/UNESCO_LNK, Draugiem.lv;
4. informācijas izplatīšana, izmantojot informatīvus materiālus, izdevumus un publikācijas;
5. informācijas publiskošana sadarbības partneru komunikācijas kanālos.

Vērtējot stabilās publicitātes un auditorijas augošās iesaistes rādītājus, ko zināmā mērā sekmēja arī epidemioloģiskā situācija pasaulē, tālākā UNESCO LNK darbības popularizēšanā ieteicams vēstījumu aktualizēšanai publiskajā telpā īstenot tēmu viedokļu līderu/ekspertu iesaisti un turpināt aktīvi sadarboties ar nozaru partneriem, veidojot divvirzienu kvalitatīvu publisko komunikāciju un sadarbību arī tiešsaistes komunikācijas kanālos, kopīgi īstenojot aktivitātes un izceļot personības, ar kuru starpniecību veicināt arī UNESCO LNK būtisku vēstījumu nostiprināšanu dažādās auditorijās.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas publicitāte plašsaziņas līdzekļos

Viens no informācijas kanāliem, lai īstenotu komunikācijas uzdevumus, ir plašsaziņas līdzekļi. Lai nodrošinātu regulāru sabiedrības informēšanu par UNESCO programmu īstenošanu Latvijā un pasaulē un dažādām ar UNESCO darbību saistītām aktualitātēm, izmantojot plašsaziņas līdzekļus, 2020. gadā kopumā tika sagatavotas un nacionālajiem un reģionālajiem medijiem izplatītas 90 preses relīzes (2019. gadā – 91 preses relīze). UNESCO LNK tīklu organizācijas un aktivisti, kā arī pašvaldības un citas partnerorganizācijas ir izteikti nozīmīgs resurss sabiedrības informēšanā un mērķauditoriju sasniegšanā, gan sagatavojot un izplatot ziņas par notikumiem, kas saistīti ar UNESCO, gan publicējot to informatīvajos resursos (interneta vietnēs un sociālo tīklu vietnēs).

Kopumā plašsaziņas līdzekļos 2020. gadā, izmantojot resursa News.lv piedāvāto ARCIS publikāciju apkopojumu, konstatētas 322 publikācijas drukātajos un/vai interneta medijos, kur ziņots par UNESCO vai UNESCO LNK aktivitātēm vai aktualitātēm, vai arī pieminēts UNESCO vārds. Vidējais publikāciju skaits mēnesī sastāda 27 publikācijas.

Plašsaziņas līdzekļi 2020. gada laikā vēstīja par kultūras un kultūras mantojuma, izglītības, medijpratības un zinātnes tēmām, iekļaujot UNESCO LNK aktualitātes, ziņojumu un pētījumu datus un ekspertu viedokļus, tostarp par robotikas un mākslīgā intelekta tēmām, par globālo izglītību un par Pasaules lielāko mācību stundu, par UNESCO starptautiskajām dienām un to atzīmēšanu Latvijā, par medijpratības aktualitātēm, par stipendiju programmu „Sievietēm zinātnē”, kā arī par stāstniecības kustību Latvijā.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas komunikācija tiešsaistē

Lai nodrošinātu iespēju ikvienam uzzināt par aktualitātēm un notikumiem, 2020. gadā UNESCO LNK turpināja uzturēt interneta vietni www.unesco.lv un vairākas patstāvīgas mājas lapas, kas izveidotas un darbojas atsevišķu UNESCO LNK projektu ietvaros – UNESCO LNK iniciatīvai „Stāstu bibliotēkas” (stastubibliotekas.com), programmai „Pasaules atmiņa” (atmina.unesco.lv), UNESCO Asociēto skolu projektam (skolas.unesco.lv) un „Latvijas dārgumi” (<http://unesco.lv/latvijasdargumi>).

UNESCO LNK mājas lapa pēc „Google Analytics” datiem 2020. gadā sasniedusi 4663 skatījumus un 2699 unikālās sesijas, tostarp, 1939 unikālās sesijas (83%) no Latvijas.

2020. gadā tika turpināta komunikācija sociālajos tīklos – www.facebook.com, www.twitter.com, www.draugiem.lv, regulāri publicējot UNESCO LNK ziņas par aktivitātēm Latvijā un ziņas par norisēm UNESCO un citās dalībvalstīs, pārpublicējot UNESCO un UNESCO LNK partneru ziņojumus, veidojot pasākumus tiešsaistē un izmantojot atsauces uz mediju publikācijām, kas veltītas kādai UNESCO vai UNESCO LNK aktivitātei. Sociālā tīkla vietnē www.facebook.com UNESCO LNK lapā publicētajam saturam 2020. gadā sekoja 1421 sociālā tīkla lietotāji (*Total Page Likes*) un 1671 (*Total Page Followers*) un 316 ieraksti/publikācijas (pērn 327 ieraksti/publikācijas). No tām populārāko vidū pēc sasniegtās auditorijas (*Reach* rādītājs) un pēc apmeklētāju iesaistes (*Like* vai *Share* rādītāji) bija ziņas par V Latvijas Stāstnieku konferenci (virs 3900 lietotāju), par Eiropas Valodu dienas programmu (virs 3600 lietotāju), par diplomātes Ainas Nagobads-Ābolas simto jubileju (virs 3300 lietotāju), par Latvijas ekspertes iesaisti UNESCO leteikuma par mākslīgā intelekta ētiku izstrādē (virs 2300 lietotāju), par jauno Latvijas vēstnieku OECD un UNESCO (virs 2200 lietotāju), par stipendiju programmas „Sievietēm zinātnē” personībām (virs 2200 lietotāju), par ziņojumu par muzejiem Covid19 laikā un par UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” tikšanos (virs 1900 lietotāju). To ierakstu vidū, kas sasniedz auditoriju virs 1500 lietotājiem, ierindoja ziņas par konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” sanāksmēm, par UNESCO nedēļu 2020, par Dzimtās valodas dienu un par nomināciju pieteikšanu. Augsti auditorijas rādītāji no 1000 līdz pat 3000 lietotāju ir UNESCO LNK sveicieniem svētkos, piemēram, Līgo svētku apsveikums no J.H. Broces arhīva (virs 2100 lietotāju), un citu institūciju sveikšanai, piemēram, Latvijas Nacionālās bibliotēkas 101. gadadienas apsveikums (virs 2100 lietotāju) vai LIZDA-30 sveicienam (virs 1900 lietotāju).

Sociālo tīklu vietņu ierakstu izpēte atklāj, ka par saistošākiem un dalīties nozīmīgākiem ierakstiem sociālo tīklu lietotāji 2020. gadā atzinuši pirmkārt, tos, kuros ir iesaistītas personības un tematiskas kopienas, piemēram, stāstnieku kopiena; otrkārt, tos, kuros vēstītas starptautiska līmeņa norises ar Latvijas iesaisti tajā, piemēram, Signes Mežinskas iesaiste robotikas ziņojuma izstrādē vai Vairas Viķes-Freibergas dalība UNESCO Starptautiskajā komisijā par izglītības attīstību; treškārt, tos, kuros pieminēti sadarbības partneri vai organizācijas. Acīmredzama tendence sociālajos tīklos, ko apliecina sasniegtās sociālo tīklu auditorijas statistikas dati, ir tā, ka lielāko popularitāti gūst ieraksti, kas izceļ personības un to iesaisti konkrētās aktivitātēs. Sociālo tīklu augošo statistiku ievērojami veicina UNESCO LNK sadarbības partneru un tīklu institūciju izcelšana sociālos tīklos, palielinot šo ierakstu redzamību arī partneru sociālo tīklu vietņu profilos.

Savukārt sociālajā tīklā www.twitter.com UNESCO LNK profila ierakstiem 2020. gadā sekoja 938 (2019. gadā tie bija 912) lietotāji. Papildu UNESCO LNK oficiālajai lapai sociālajā portālā www.draugiem.lv tiek dublēts Twitter saturs. [Draugiem.lv](http://www.draugiem.lv) lapā pašreiz ir 132 (2019. gadā tie bija 133) sekotāji.

UNESCO rīcība COVID-19

Lai pievērstu sabiedrības uzmanību pandēmijas izraisītajiem izaicinājumiem izglītības, zinātnes, kultūras, komunikāciju un informācijas jomā, katrs UNESCO sektors izvirzīja prioritāros darbības virzienus un jomas, kurām krīzes apstākļos nepieciešams īpašs atbalsts, palīdzot ar noderīgu resursu un ieteikumu piedāvājumu, sociālo kampaņu un vebināru rīkošanu, ekspertu viedokļu un labās prakses apmaiņu. UNESCO LNK informēja Latvijas sabiedrību par COVID-19 pandēmijas laikā izstrādātajiem UNESCO materiāliem un tiešsaistes resursiem, kā arī vebināriem un citiem pasākumiem.

Lai sekmētu ideju apmaiņu un kopīgi viens otru stiprinātu, UNESCO izveidoja iniciatīvu un resursu lapu, apkopojot labās prakses piemērus un aktualitātes par UNESCO rīcību COVID-19 pandēmijas laikā: <https://en.unesco.org/covid19>. UNESCO LNK aktīvi popularizēja šos resursus, kā arī tika sagatavoti un UNESCO iesniegti Latvijas labās pieredzes piemēri par kultūras izpausmju veicināšanu pandēmijas laikā, tostarp Latviešu Folkloras krātuves un internetžurnāla „Punctum” iniciatīva „Pandēmijas dienasgrāmata” un virtuālais gājiens „Uzvelc tautastērpu par godu Latvijai!”.

UNESCO **Izglītības** sektors rīkoja vebināru sēriju par izglītības pieejamību visiem, nepieciešamo atbalstu skolotājiem, dzimtes aspektiem izglītībā, gala eksāmenu rīkošanu dažādās pasaules valstīs, stratēģijām, lai atgrieztos skolā, u.c.: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/webinars>. Tika arī sagatavoti resursi izglītības politikas veidotājiem un īstenotājiem, koordinējot atgriešanos izglītības iestādēs pēc COVID-19 krīzes: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373348>.

Zinātnes jomā tika uzsvērts, ka COVID-19 pandēmijas jautājuma risināšanā svarīga nozīme ir starptautiskajai zinātniskajai sadarbībai starp dažādu nozaru zinātniekiem, lēmumu pieņēmējiem un sabiedrību, kuras pamatā ir brīva piekļuve zināšanām un datu apmaiņa: <https://en.unesco.org/covid19/scienceresponse/international-scientific-cooperation>. UNESCO Starptautiskā bioētikas komiteja (IBC) un Pasaules Zinātnisko zināšanu un tehnoloģiju ētikas komisija (COMEST) sagatavoja kopīgu paziņojumu, lai palīdzētu politikas veidotājiem un informētu sabiedrību par būtiskiem ētiskiem apsvērumiem, kas jārisina globālās cīņās pret COVID-19 pandēmiju laikā: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373115>.

UNESCO **Kultūras** sektors, lai padarītu kultūru pieejamu attālinātā formātā, apkopoja Pasaules mantojuma vietu virtuālās tūres: <https://en.unesco.org/news/exploring-world-heritage-home-unesco>. Lai novērtētu pandēmijas ietekmi un veicinātu ideju un pieredzes apmaiņu krīzes risinājumiem, 2020. gada 22. aprīlī notika UNESCO dalībvalstu Kultūras ministru tiešsaistes tikšanās. Tās rezultātu apkopojums: http://www.unesco.lv/files/20200526_Online_Meeting_of_Ministers_of_Culture_FINAL_ENG_BD_f0296e0c.pdf. Nemateriālā kultūras mantojumu kopienas tika aptaujātas par saglabāšanas praksēm un pārvaldību pandēmijas apstākļos: <https://ich.unesco.org/en/living-heritage-experiences-and-the-covid-19-pandemic-01123>.

Komunikācijas un informācijas sektors izstrādāja resursus dezinfodēmijas jeb dezinformācijas novēršanai par COVID-19, analizējot tās veidus un izplatību un sniedzot ieteikumus tās novēršanā: <https://en.unesco.org/covid19/disinfodemic>. Atvērtas un vispārējas piekļuves informācijai veicināšanai UNESCO puda atbalstu dokumentāro liecību saglabāšanai par COVID-19 un dokumentārā mantojuma sniegto iespēju un vēsturiskās pieredzes izmantošanu: https://en.unesco.org/sites/default/files/dhe-covid-19-unesco_statement_en.pdf, kā arī izveidoja koalīciju Ieteikuma par atvērtajiem izglītības resursiem stiprināšanai: <https://en.unesco.org/themes/building-knowledge-societies/oer/dynamic-coalition>.

UNESCO nedēļa Latvijā 2020

Laikā no 2020. gada 12. līdz 18. oktobrim notika UNESCO nedēļa Latvijā, kas kopš 2011. gada ik gadu norisinās, atzīmējot Latvijas pievienošanos UNESCO (1991. gada 14. oktobrī). UNESCO nedēļa Latvijā ir platforma dažādu institūciju un nozaru sadarbībai, starptautiskas un nacionālas pieredzes, viedokļu un ideju apmaiņai, kā arī jaunu iniciatīvu īstenošanai. Tās laikā sadarbības partneri un atbalstītāji tiek aicināti līdzdarboties UNESCO ideju un vērtību izcelšanā, lai sekmētu Latvijas ilgtspējīgu attīstību caur izglītību, zinātnei, kultūru, komunikāciju un informāciju. Tomēr šogad lielāka uzmanība tika pievērsta pārdomām, kā kopīgiem spēkiem pārvarēt pandēmiju, kā arī citus izaicinājumus, kas ietekmē planētas un cilvēces nākotni, piemēram, klimata pārmaiņas, militāri konflikti, humanitārās krīzes u.c.

UNESCO nedēļa 2020 notika ANO mēneša ietvaros, kurš Latvijā norisinājās no 18. septembra līdz 31. oktobrim, atzīmējot Apvienoto Nāciju Organizācijas dibināšanas 75. gadadienu. Tematiski pievēršoties starptautisko organizāciju lomai, nedēļas laikā tika izcelta sadarbības nozīme lokālā un globālā mērogā, mudinot uz ciešāku sadarbību starp institūcijām un cilvēkiem, īpaši uzrunājot jauniešus. UNESCO nedēļa aicināja domāt par aktuālajiem izaicinājumiem un meklēt risinājumus to pārvarēšanai, veidojot tādu pasauli, kurā vēlētos dzīvot paši un kādu novēlētu bērniem.

Lai bērniem un jauniešiem, kuri būs nākotnes politikas veidotāji un lēmumu pieņēmēji, skaidrotu ANO sistēmu un tās lomu šī brīža un nākotnes izaicinājumu risināšanā, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija izstrādāja metodiskos materiālus – nodarbību plānus dažādām vecuma grupām, kas skaidro ANO un tās aģentūru uzbūvi un darbību. Plāni, kā arī tos pavadošie video, kas tapuši sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, Ārlietu ministriju un ANO Bēgļu aģentūras pārstāvniecību Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs, pieejami šeit: <http://skolas.unesco.lv/lv/jaunumi/ano-75-macibu-stundas-ano-un-tas-sistemas-iepazisanai/>. UNESCO nedēļas laikā un arī pēc tās noslēguma Latvijas izglītības iestādes iesaistījās šo stundu plānu īstenošanā.

Apzinoties izglītības būtisko lomu nākotnes veidošanā, 14. oktobrī notika konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” sanāksme, kurā izglītības jomas pārstāvji, politikas veidotāji un eksperti, atsaucoties UNESCO starptautiskās „Izglītības nākotnes” komisijas aicinājumam, diskutēja par izglītības nākotnes perspektīvām pēc Covid-19.

Starptautiskais augu veselības gads un UNESCO starptautisko svinamo dienu popularizēšana

Apvienoto Nāciju Organizācija 2020. gadu bija pasludinājusi par Starptautisko augu veselības gadu ar mērķi uzsvērt augu veselības nozīmi pārtikas drošības uzlabošanā, vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā un ekonomiskās attīstības veicināšanā. Gads vērsa uzmanību uz problēmu, ka pasaulē ik gadu aptuveni 2/5 pārtikas augu ražas iet bojā kaitēkļu un slimību dēļ, atstājot miljoniem cilvēku bez pietiekama uztura un nopietni kaitējot lauksaimniecībai. Tāpat augu veselībai arvien lielākus draudus rada klimata pārmaiņas un cilvēku darbības negatīvās sekas, kuru dēļ tiek izmainītas ekosistēmas, samazinās bioloģiskā daudzveidība, radot jaunas nišas kaitēkļu attīstībai. Vienlaikus starptautiskā tirdzniecība un tūrisms pēdējās desmitgades laikā ir trīskāršojies, veicinot kaitēkļu un slimību izplatīšanās ātrumu pasaulē un radot draudus vietējiem augiem un videi.

Latvijā gada norisi koordinēja Valsts augu aizsardzības dienests, īstenojot plašu aktivitāšu programmu, ko UNESCO LNK informatīvi atbalstīja un izcēla UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” seminārā, konferencē un 2020. gada darbībā kopumā.

2020. gadā tika izceltas virkne UNESCO starptautisko svinamo dienu, idejas to atzīmēšanā gūstot UNESCO starptautisko dienu gada plānotājā (pieejams: http://www.unesco.lv/files/UNESCO_Kalendars_Plakats_A1_594x841_Q_WEB_95a09fca.pdf). Īpaši tika svinēta Starptautiskā dzimtās valodas diena, kas pēc UNESCO iniciatīvas tiek atzīmēta 21. februārī. Tās mērķis ir novērtēt valodu un kultūru daudzveidību, kas bagātina un saliedē sabiedrību un veicina starpkultūru dialogu. Atzīmējot šo dienu, 2020. gada 21. februārī Latvijas Universitātes Lībiešu institūts ar UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas un Latvijas Nacionālā kultūras centra atbalstu aicināja ikvienu piedalīties lībiešu valodas mācību stundā, kas tika straumēta tiešsaistē LU Lībiešu institūta kanālā vietnē Youtube (<https://www.youtube.com/channel/UC1EyUxE3iNJJajBEPOGENA/>). Savukārt Ādažu Brīvā Valdorfa skola rīkoja konkursu „Valodas koks”, kura mērķis ir kopt valodas un runas kultūru, rosināt interesi par valodas un vārda nozīmi jebkurā jomā un veicināt atbildības sajūtu par valodu daudzveidību un dažādību Latvijā.

Publikācijas un informatīvie materiāli

Lai vairotu sabiedrības izpratni par ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem un pilsoniskās izglītības lomu to sasniegšanā, UNESCO LNK kopā ar sadarbības partneriem sagatavoja vairākas publikācijas, kas saistītas ar Ilgtspējīgās attīstības mērķu īstenošanu un kopienas iesaisti. Tās ir nozīmīgs resurss ilgtspējas izaicinājumu risināšanai, uz ko vērsti 2015. gadā apstiprinātie ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi. UNESCO starptautiskajā mērogā ir uzņēmies atbildību par 4. Ilgtspējīgas attīstības mērķa īstenošanu un uzraudzību, kas paredz nodrošināt izglītības pieejamību un kvalitāti visiem un saskata mūžizglītību kā centrālo vektoru citu Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai.

■ Kalendārs 2021. gadam „Laiks ilgtspējīgas attīstības mērķiem”

Lai iedvesmotu rīcībai mierpilnas, vidi un dabas resursus saudzējošas ekonomiskās un sociālās jomas attīstībai, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija kopā ar izglītības uzņēmumu „Lielvārds” sagatavoja 2021. gada kalendāru. Tas veltīts ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, un katrā mēnesī sniedz praktiskus padomus, kā tos ir iespējams īstenot dzīvē. Kalendārā arī izceltas UNESCO un ANO starptautiski atzīmējamās dienas, atgādinot par svarīgiem notikumiem un nozīmīgām tēmām. Kalendāra caurviju motīvi ir jēdzieni: planēta, cilvēks, labklājība, miers un sadarbība.

Kalendārs pieejams arī digitālā versijā:

<https://app.soma.lv/viedtema/projekti/ikvienam/laiks-ilgtspējīgas-attīstības-merkiem/laiks-ilgtspējīgas-attīstības-merkiem-96addb23-ba31-46c7-9870-bf08c178c2b7>.

■ Metodiskais materiāls „Laiks ilgtspējīgas attīstības mērķiem: Metodes, pieejas, temati un idejas ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu iedzīvināšanai izglītībā”

Izstrādātais metodiskais materiāls „Laiks ilgtspējīgas attīstības mērķiem” apkopo metodes, pieejas, tematus un idejas ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu iedzīvināšanai izglītībā. Šajā izdevumā ir iekļauta informācija par to, kādas kompetences ir nozīmīgas, lai piedalītos ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Izdevums sniedz ieskatu ar katru no mērķiem saistītos tematos, kas iekļaujami kā formālā, tā neformālā izglītībā. Tajā apkopotas arī metodes, pieejas, kā arī oriģinālas idejas, lai ikviens varētu iepazīties ar ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem un iesaistīties to īstenošanā. Metodiskais materiāls tika sagatavots izmantojot UNESCO publikācijas, kā arī izstrādājot ieteikumus, kas būtu noderīgi tieši Latvijas sabiedrībai.

Metodiskais materiāls pieejams: <https://unesco.lv/lv/zinasanu-sabiedriba/tiessaiste-pieejams-2021-gada-kalendars-laiks-ilgtspējigas-attistibas-merkiem/>.

■ **Ceļveži skolēniem un skolotājiem „Skolas darbībā: Pilsoniskā līdzdalība pasaules ilgtspējīgai attīstībai”**

Lai iedziļinātos 21. gadsimta problēmjautājumos un atrastu risinājumus gan lokālā, gan globālā līmenī, jānodrošina atbilstošu prasmju, zināšanu, attieksmju un vērtību apguve. Īpaši nozīmīgi ir apzināties sevi un saikni ar pārējiem, kā arī izprast savu individuālo un kolektīvo ietekmi un apkārtējo pasauli. Par šiem jautājumiem runā UNESCO publikācijas skolotājiem un skolēniem „Skolas darbībā: Pilsoniskā līdzdalība pasaules ilgtspējīgai attīstībai”, kuras UNESCO LNK 2020. gadā tulkoja un izdeva latviešu valodā.

Ceļvežu izveides mērķis ir iepazīstināt skolotājus un vidusskolēnus ar globālā pilsoniskuma izglītību un izglītību ilgtspējīgai attīstībai un sniegt idejas un aktivitāšu piemērus, kas veicina pilsonisko līdzdalību un atbalstu ilgtspējīgai pasaules attīstībai.

Ceļvedis skolēniem un skolotājiem dod ieskatu, kā skolēniem kļūt par atbildīgiem pasaules pilsoņiem un rīkoties ilgtspējīgākas pasaules labā, piedāvā idejas aktivitātēm klasē, kas var palīdzēt vidusskolu skolēniem attīstīt zināšanas, prasmes, vērtības, attieksmi un uzvedību, kas atbalsta un sekmē ilgtspējīgu attīstību un globālo pilsoniskumu un izceļ veiksmīgus globālā pilsoniskuma izglītības un izglītības ilgtspējīgai attīstības piemērus UNESCO asociētajās skolās visā pasaulē.

Ceļvedis veidots, balstoties uz diskusijām un aktivitātēm, kurās piedalījušies gandrīz 1100 dalībnieki no 104 valstīm, tai skaitā UNESCO Asociēto skolu projekta (ASP) nacionālie koordinatori, skolu vadītāji, skolotāji, skolēni un eksperti, kas piedalījušies tiešsaistes platformā „ASPnet in Action” 2014. un 2015. gadā.

Ceļvedis skolotājiem pieejams:

https://unesco.lv/files/Skolas_darbiba_Celvedis_skolotajiem_1a3808dc.pdf

Ceļvedis skolēniem pieejams:

https://unesco.lv/files/Skolas_darbiba_Celvedis_skoleniem_c2ea12e6.pdf.

UNESCO IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

Globālā kustība „Izglītība visiem”

Globālās kustības „Izglītība visiem” mērķis ir nodrošināt izglītības pamatvajadzības ikvienam, tostarp būtiskākos mācīšanās instrumentus (rakstītprasmi, runas prasmi, rēķināšanu, problēmu risināšanu) un mācīšanās saturu (zināšanas, iemaņas, vērtības), lai ikviens pasaules iedzīvotājs spētu attīstīt savas dotības un sabiedrību kopumā, piedalīties darba tirgū, uzlabot savas dzīves kvalitāti, pieņemt pārdomātus lēmumus un izglītoties visa mūža garumā.

Konsultatīvā padome „Izglītība visiem” Latvijā darbojas no 2005. gada, un tās mērķis ir veicināt ministriju un citu pārvaldes iestāžu, pašvaldību, privātā sektora, nevalstisko un starptautisko organizāciju sadarbību un saskaņotu rīcību, lai visiem nodrošinātu iekļaujošu, līdztiesīgu un kvalitatīvu izglītību un veicinātu mūžizglītību. Saskaņā ar 2016. gadā veiktajiem grozījumiem konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” nolikumā padomei izvirzīti trīs rīcības virzieni:

- ▶ sekmēt mūžizglītības pieejamību visos izglītības līmeņos, tai skaitā atbalstot profesionālās un tehniskās izglītības pilnveidi, neformālā izglītībā un ikdienējās mācīšanās procesā apgūtu prasmju atzišanu, kā arī mērķtiecīgu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu izglītībā;
- ▶ sekmēt zināšanu, prasmju un attieksmju apguvi, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību, ko nodrošina izglītība, ilgtspējīgs dzīvesveids, cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība, miera un nevardarbības kultūra, globālais pilsoniskums un cieņa pret kultūras daudzveidību;
- ▶ veicināt iekļaujošu izglītību un attīstību veicinošu mācību vidi.

Lai sekmīgi īstenotu „Izglītība visiem” mērķus Latvijā, kā arī lai apspriestu Latvijai un visai pasaulei nozīmīgus izglītības problēmjautājumus, UNESCO LNK un Izglītības un zinātnes ministrija ir noslēgusi sadarbības līgumu. Saskaņā ar līgumu UNESCO LNK koordinē konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” darbību un rīcības plāna „Izglītība 2030” īstenošanu Latvijā.

■ Konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” sanāksmes

2020. gadā sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju tika nodrošināts konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” darbs un organizētas četras sanāksmes.

20. maijā notika sanāksme „Ieskats Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam”, kurā padomes locekļi un piesaistītie eksperti iepazinās ar Izglītības attīstības pamatnostādņu projektu 2021.–2027. gadam un diskutēja par dokumenta struktūru, mērķiem, rīcības virzieniem, uzdevumiem un rezultativajiem rādītājiem. Sanāksmes dalībnieki tika informēti arī par noderīgiem resursiem, ko UNESCO piedāvā politikas veidotājiem, izglītības ekspertiem un citiem interesentiem Covid-19 krīzes laikā un plānojot izglītības sistēmas atjaunošanos pēc tās.

2020. gada 10. jūlijā notika konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” atvērtā sanāksme „UNESCO Globālais izglītības monitoringa ziņojums 2020 „Iekļaušana un izglītība”, kurā UNESCO Sekretariāta pārstāve tiešsaistē prezentēja UNESCO Globālo izglītības monitoringa ziņojumu 2020 „Iekļaušana un izglītība”. Ziņojumā apkopotī dati no 209 pasaules valstīm par izglītības pieejamību, kvalitāti, ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu un situāciju iekļaujošās izglītības jomā. Ziņojums atspoguļo dažādos kontekstus un izaicinājumus, ar kuriem valstis saskaras, nodrošinot iekļaujošu izglītību. Pēc tam notika

sanāksmes dalībnieku diskusija par ziņojuma struktūru, mērķiem, un Latvijas izaicinājumiem iekļaujošās izglītības jomā.

UNESCO Globālais izglītības monitoringa ziņojums 2020 „Iekļaušana un izglītība”

<https://unesco.lv/lv/izglitiba/unesco-globalais-izglitibas-monitoringa-zinojums-veltits-ieklausosai-izglitibai/>

2020. gada 14. oktobra sanāksmes mērķis bija iepazīstināt konsultatīvās padomes locekļus ar UNESCO iniciatīvu „Izglītības nākotne” un rosināt diskusiju par konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” turpmākajiem darbības virzieniem. UNESCO iniciatīva „Izglītības nākotne” (*Futures of Education*) tika izveidota 2019. gadā, un kopā pulcē pasaules līmeņa politiķus, izglītības, kultūras un mākslas jomu pārstāvjus, zinātniekus, uzņēmējus un tehnoloģiju ekspertus, lai, mobilizējot zināšanas un cilvēces kolektīvo inteliģenci, kopīgi formulētu izglītības attīstības vīziju līdz 2050. gadam un pēc tā. Konsultatīvās padomes sanāksmē piedalījās arī UNESCO starptautiskās „Izglītības nākotnes” komisijas locekle profesore Dr. Vaira Viķe-Freiberga.

2020. gada 16. decembrī notika konsultatīvās padomes „Izglītība visiem” sanāksme „Attālinātās mācības Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās Latvijā un pasaulē”, kurā dalībnieki tika iepazīstināti ar attālināto mācību pieredzi Latvijā un pasaulē, kas balstās pētījumos iegūtos datus. Sanāksmē tika prezentētas galvenās atziņas no UNESCO Globālās izglītības sanāksmes, kas notika 2020. gada 22. oktobrī, kurā starptautiskie partneri izvirzīja izglītību pasaules atveseļošanās stratēģijas centrā Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās.

■ Līdzdalība iniciatīvā „Izglītības nākotne”

Iniciatīvas „Izglītības nākotne” būtība balstās uz plašu, atklātu konsultatīvo procesu, kurā ir iesaistīti jaunieši, pedagogi, pilsoniskā sabiedrība, valdības, uzņēmumi un citas ieinteresētās personas. Arī pēc UNESCO LNK iniciatīvas četras Latvijas UNESCO Asociēto skolu projekta tīkla skolas – Brocēnu vidusskola, Ādažu Brīvā Valdorfa skola, Cēsu Pilsētas vidusskola un Pļaviņu novada ģimnāzija – piedalījās UNESCO Izglītības nākotnes iniciatīvā un tās ietvaros organizēja nacionālo fokusa grupu diskusijas ar skolotājiem, skolēniem un vecākiem, kuru mērķis bija sarunas uzsākšana starp UNESCO asociēto skolu tīkla dalībniekiem par pārmaiņām izglītībā un kopīgas nākotnes veidošanu. Nacionālo un reģionālo fokusa grupu diskusijās iegūto skatījumu plānots apkopot un iesniegt iniciatīvas „Izglītības nākotne” Starptautiskajai komisijai.

Vairāk par iniciatīvu „Futures of Education” var uzzināt šeit:

<https://en.unesco.org/futuresofeducation/resources>

Globālā rīcības programma „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai”

Lai nodrošinātu planētas ilgtspēju un sasniegtu ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus nacionālā un starptautiskā mērogā, izšķiroša ir sabiedrības iesaiste un izglītošana. Jau 2014. gada novembrī, turpinot ANO desmitgadē „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” (2005–2014) iesākto, valstis vienojās par globālo rīcības programmu „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai”, izvirzot vienotu mērķi: pārorientēt izglītību un mācīšanos, lai ikvienam būtu iespēja apgūt zināšanas, prasmes, vērtības un attieksmes, kas ļauj veicināt ilgtspējīgu attīstību.

2017. gada 29. septembrī UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija noslēdza sadarbības līgumu par globālās rīcības programmas „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” īstenošanu, kas devis impulsu pievērsties ilgtspējas izaicinājumiem izglītības politikā un saturā. Līgums pauž apņemšanos ieviest globālās rīcības programmas „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” principus, mērķus un uzdevumus prioritārajās darbības jomās, tostarp mācību vides pārveidē un ilgtspējīgu risinājumu meklēšanā un sadarbības tīklu stiprināšanā vietējās kopienās. Plašāk: <http://unesco.lv/lv/izglitiba/izglitiba-ilgtspejigai-attistibai/globala-ricibas-programma-ii/globala-ricibas-programma-izglitiba-ilgtspejigai-attistibai/>

■ UNESCO asociēto skolu tīkls – globālās rīcības programmas „Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” īstenotājs

UNESCO Asociēto skolu projekts (ASP) ir pirmais skolu sadarbības tīkls pasaulē, kas izveidots 1953. gadā un kurā šobrīd darbojas apmēram 11 500 izglītības iestāžu 182 valstīs. Latvija UNESCO ASP iesaistījusies kopš deviņdesmito gadu sākuma, un tā darbību Latvijā koordinē UNESCO Latvijas Nacionālā komisija. Tīkls ir veidots sadarbībai līdzīgi domājošiem skolotājiem, skolu administrācijas pārstāvjiem un, protams, pašiem skolēniem, kuri vēlas sadarboties ar citām skolām Latvijā un pasaulē, izmanto inovatīvas, uz līdzdalību vērstas metodes un pieejas un nodrošina drošu, ilgtspējīgu, nevardarbīgu, iekļaujošu un efektīvu mācību vidi.

Dalība UNESCO asociēto skolu tīklā ir bez maksas un atvērta visām valsts, pašvaldību vai privātām izglītības iestādēm, kuras ir reģistrētas Latvijā, tostarp pirmsskolas, pamatskolas, vidusskolas, profesionālās izglītības iestādes vai skolotāju izglītības iestādes.

UNESCO asociēto skolu tīkls Latvijā darbojas saskaņā ar UNESCO noteiktajām tīkla darbības prioritātēm, ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, UNESCO Pasaules izglītības foruma noslēguma dokumentiem un Latvijas izglītības politikas dokumentiem. Tīklā iesaistītās skolas aicinātas īstenot aktivitātes vietējā un starptautiskā mērogā, iesaistīties iniciatīvās, kas sekmē starpkultūru dialogu, cilvēktiesību izglītību vai veicina ilgtspējīgu planētas un cilvēces attīstību. Plašāk par tīkla aktivitātēm var uzzināt www.skolas.unesco.lv. UNESCO LNK tīklā iesaistītām izglītības iestādēm rīko seminārus, konkursus, koordinē kopīgas iniciatīvas u.c.

■ Jauniešu sadarbības projekts – ANO modelēšanas spēle

ANO modelēšanas spēle ir starptautisks izglītības projekts, kura mērķis ir ieinteresēt un iesaistīt jauniešus debatēs un diskusijās par cilvēces attīstībai nozīmīgiem jautājumiem, tādējādi veicinot līderības, sadarbības un problēmu risināšanas prasmes, kā arī prasmi panākt vienošanos, kas nākotnē palīdzēs darboties komandā. Šis projekts jau vairākus gadus veiksmīgi norisinās Latvijā, Igaunijā un Ukrainā, veicinot pieredzes apmaiņu un sadarbību.

ANO modelēšanas spēli Latvijā organizē UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, to atbalsta Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija, Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, Zviedrijas vēstniecība Latvijā un citas institūcijas. Saistībā ar Covid-19 radīto situāciju, pasākums notika 2020. gadā no 10. līdz 13. septembrim tiešsaistē un tajā piedalījās jaunieši un pedagogi arī no Latvijas. 2020. gadā ANO modelēšanas spēlē galvenās tēmas bija: sieviešu iesaiste miera veicināšanas un konfliktu risināšanas misijās, efektīva dabas resursu pārvaldība un ilgtspējīgs patēriņš klimata rīcībai un mediju atbildība, ziņojot par globālas nozīmes jautājumiem.

Lai sagatavotu Latvijas, Igaunijas un Ukrainas jauniešus par 2020. gada ANO modelēšanas spēles tēmām, UNESCO LNK izstrādāja vairākus video materiālus, kuru sagatavošanā piedalījās Latvijas eksperti. ANO 75. gadadienas ietvaros tika izveidota arī video intervija ar Latvijas Republikas vēstnieku un pastāvīgo pārstāvi ANO Ņujorkā Andreju Pildegoviču, kurš aicināja jauniešus uzzināt vairāk par ANO un tās darbu, akcentējot, ka ANO ir unikāls starptautiskās partnerības piemērs, pasaules miera un ilgtspējīgas attīstības pamats.

Video „Women’s Participation in Peacebuilding and Conflict Resolution” pieejams šeit:

<https://youtu.be/nWFdFEV51-0>

Video „Environmental Policy and Sustainable Development on UN’s Agenda” pieejams šeit:

<https://youtu.be/nh-L-bVxAyk>

Video „Introduction to MUN Universe” pieejams šeit:

<https://youtu.be/XCITMEwAbKY>

Video „Responsibility of Media in Reporting Controversial Global Issues” pieejams šeit:

https://www.youtube.com/watch?v=Hw_FkZIHJyg&list=PLnaDt8sxMWmuPeb-IS5TMI0zX9fhJ05U6&index=4

Intervija ar Andreju Pildegoviču ir pieejama šeit:

<https://www.youtube.com/watch?v=XZHKLISjAuw&feature=youtu.be>

ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi un attīstības sadarbība

2015. gadā Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ģenerālās Asamblejas 70. sesijā tika pieņemta rezolūcija „Mūsu pasaules pārveide: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”, jeb Dienaskārtība 2030. Tā nosaka 17 ilgtspējīgās attīstības mērķus – priekšnoteikumus, lai pasaulē mazinātos nabadzības un citas nevienlīdzības izpausmes un pasaules attīstība būtu cilvēkam un dabai saudzīga un ilgtspējīga. Lai tos sasniegtu, ne tikai valdībām, bet arī pilsoniskajai sabiedrībai – katram no mums – ir jāiesaistās mērķu iepazīšanā un īstenošanā savā pilsētā, kopienā un ģimenē.

■ Starptautiskā izglītības akcija „Pasaules lielākā mācību stunda”

Akcija „Pasaules lielākā mācību stunda” ir starptautiska izglītības akcija, kas vienlaikus norisinās vairāk nekā 100 pasaules valstīs. Tās mērķis ir iepazīstināt sabiedrību un veicināt katra bērna, jaunieša, pieaugušā izpratni par 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ko ANO valstis ir apņēmušās sasniegt līdz 2030. gadam, un iesaistīt ikvienu šo mērķu sasniegšanā. Akcijai jau sesto gadu UNESCO Latvijas Nacionālā komisija aicināja pievienoties arī Latvijas izglītības iestādes. Iesaistīties akcijā „Pasaules lielākā mācību stundā” Latvijā 2020. gadā varēja trīs veidos. Pirmā iespēja bija rīkot stundu „Pandēmija ir portāls”, otrā iespēja bija attālināti vadīt kādu no iepriekš izstrādātajām Pasaules lielākām mācību stundām un dalīties ar savu pieredzi. Trešā iespēja bija rīkot ANO stundu un iesaistīties UNESCO nedēļā no 12. līdz 18. oktobrim. Īpaši uzsverot ANO 75. gadadienu, lai bērniem un jauniešiem, kuri būs nākotnes politikas veidotāji un lēmumu pieņēmēji, skaidrotu ANO sistēmu un tās lomu šī brīža un nākotnes izaicinājumu risināšanā. Kopumā akcijā piedalījās skolotāji un skolēni no 27 Latvijas skolām. Akcijas noslēgums notika tiešsaistē 2020. gada 20. novembrī Globālās izglītības dienā un tika rīkots sadarbībā ar Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāti. Skolotājiem, pedagoģijas studentiem un citiem interesentiem bija iespēja dalīties ar savas skolas rezultātiem un uzzināt par stundas norisi citviet.

Ar visām akcijas laikā tapušām publikācijām iespējams iepazīties šeit:

www.skolas.unesco.lv,

Skolu pieredzes stāsti apkopoti šeit: <https://www.facebook.com/PasaulesStunda/>

■ Pieaugušo izglītības projekts ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu iepazīšanai

Lai veicinātu attīstības sadarbību, kas balstīta savstarpējā ideju un pieredzes apmaiņā ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, kopš 2019. gada sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku un Latvijas Bibliotekāru biedrību tiek īstenots pieaugušo izglītības projekts „Bibliotēkas un sabiedrības ilgtspējīga attīstība: mēs būvējam šo pasauli paši”. Projekta aktivitātes iepazīstina bibliotekārus ar ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem un izaicinājumiem, ar ko bibliotēka sastopas kā institūcija un katrs bibliotekārs kā indivīds. Projekta mērķis ir sasniegt bibliotēkas Latvijas reģionos, tādēļ projekta ietvaros notiek reģionālie semināri, kuri padara pieejamāku pieredzes apmaiņu no valsts galvaspilsētas attālāku bibliotēku pārstāvjiem attīstības sadarbības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu aktualizēšanā. Vienlaikus projekta aktivitātēs tiek izmantota Ziemeļvalstu bibliotēku pieredze, sniedzot jaunu skatījumu un inovatīvus risinājumus bibliotēku iesaistē ilgtspējīgas attīstības veicināšanā.

2020. gadā turpinājās aizsāktais reģionālo semināru cikls. 2020. gada 23. septembrī attālinātā formātā notika Vidzemes reģionālais seminārs. Tajā ar savu pieredzi Ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā Latvijā dalījās Vidzemes reģiona bibliotekāri, semināra klausītājiem sniedzot idejas vietējās kopienas izglītošanas un saliedēšanas aktivitātēm, savukārt Ritva Nīberga (*Ritva Nyberg*) – Vantā Pilsētas kultūras nodaļas attīstības vadītāja no Somijas sniedza lekciju par dzimumu līdztiesības ievērošanu budžeta veidošanā.

2020. gada 9. oktobrī tiešsaistē notika Latgales reģionālais seminārs, kurā Latgales reģiona bibliotēkas iepazīstināja ar pieredzes stāstiem Ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā, īpaši uzsverot nemateriālā kultūras mantojuma un vides lomu ilgtspējīgas attīstības ideju veicināšanā vietējās kopienās. Norvēģijas bibliotēku pieredzi ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā prezentēja Vīkenas novada bibliotēkas vadītāja Heidi Hovemūena (*Heidi Hovemoen*).

UNESCO ZINĀTŅU PROGRAMMAS

L'ORÉAL Baltic programma *Sievietēm zinātnē*

2020. gada 27. janvārī Baltijas valstīs tika atklāta ikgadējā pieteikšanās prestižajai L'ORÉAL Baltic programmai *Sievietēm zinātnē*.

Starptautiskā programma *Sievietēm zinātnē* (*For Women In Science*) ir 1998. gadā UNESCO un L'ORÉAL kopīgi izstrādāta un koordinēta partnerības programma, kuras mērķis ir atbalstīt sieviešu līdzdalību pētniecībā un veicināt viņu panākumus dažādās zinātnes nozarēs. Šī programma dod nozīmīgu ieguldījumu sieviešu veikto zinātnisko pētījumu atpazīstamības veicināšanai, kā arī motivē un iedvesmo daudzas jaunas zinātnieces visā pasaulē pievērsties zinātniskajai pētniecībai un turpināt savu profesionālo karjeru zinātnē.

Programma *Sievietēm zinātnē* Latvija tika ieviesta jau 2005. gadā un kopš 2016. gadā tā tiek īstenota arī Lietuvā un Igaunijā. Kopā pa šiem gadiem par darbu zinātnes jomā apbalvotas 60 Baltijas valstu zinātnieces. L'ORÉAL Baltic programma *Sievietēm zinātnē* tiek īstenota sadarbībā ar trīs Baltijas valstu zinātņu akadēmijām un UNESCO Nacionālajām komisijām Latvijā, Igaunijā un Lietuvā. Programmas goda patronese ir Vaira Vīķe-Freiberga.

Sievietēm zinātnē programmas ietvaros balvas katru gadu tiek piešķirtas katras Baltijas valsts zinātniecei ar doktora grādu līdz 40 gadu vecumam par pētījuma veikšanu dzīvības, vides zinātņu, fizikas un inženierzinātnes jomā, kā arī pa vienai balvai Igaunijā un Lietuvā, bet divas balvas Latvijā – doktorantēm līdz 33 gadu vecumam. No 2020. gada 27. janvāra līdz 11. martam tika saņemti 92 pieteikumi. Pieteikumus izvērtēja katras valsts žūrijas komisija, Latvijas žūrijas komisiju vadīja akadēmiķis Ivars Kalviņš.

Par savu ieguldījumu zinātnē 6 000 eiro balvu 2020. gadā saņēma Dr.Chem. Iveta Pugajeva, *Mg.Sc.Ing.* Aiga Ivdre un *Mg.Sc.* Chem. Ivita Bite no Latvijas, Dr. Rima Budvītīte (*Rima Budvytyte*) un *Mg.Sc.* Dominika Dapkute (*Dominika Dapkute*) no Lietuvas, kā arī Dr. Mārja Grosberga (*Maarja Grossberg*) un *Mg.Sc.* Lisandra Menēzisa (*Lisandra Meneses*) no Igaunijas.

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” vadošā zinātniece un Ķīmijas laboratorijas Hromatogrāfijas grupas vadītāja Dr.chem. Iveta Pugajeva balvu saņēma par darbu pie jaunas metodoloģijas izstrādes sabiedrības veselības novērtēšanai, pielietojot uz notekūdeņiem bāzētu epidemioloģijas pieeju. Projektā iegūtie dati sniegs noderīgu un būtisku epidemioloģisko informāciju par Latvijas iedzīvotāju dzīvesveidu, uztura paradumiem, sabiedrības veselību un labklājību.

Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūta Polimēru laboratorijas pētniece *Mg.Sc.Ing.* Aiga Ivdre balvu saņēma par pētījumu, kurā meklē iespējas izmantot kokrūpniecības blakusproduktu – koksnes putekļus no zirgu pakaišu un saplākšņa ražošanas – nanocelulozes iegūšanai, un tās pielietojumu kriogēnās izolācijas poliuretāna putuplastā.

Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūta Optisko materiālu laboratorijas pētniecei *Mg.Sc.Chem.* Ivitai Bitei balva tika piešķirta par pētījumu, kurā analizē dažādu ķīmisko sintēžu metožu ietekmi uz materiālu morfoloģiskajām un fizikālajām īpašībām.

Viļņas Universitātes Dzīvības zinātņu centra Bioķīmijas institūta Bioelektroķīmijas un biospektroskopijas nodaļas vecākā pētniece Dr. Rima Budvītīte (*Rima Budvytyte*) godalgota ar *Sievietēm zinātnē* balvu, pateicoties darbam par mijiedarbības pētīšanu starp nepareizi salocītu proteīnu uzkrāšanos un

fosfolipīdu membrānām, kas varētu palīdzēt cīņā ar neiroģeneratīvām slimībām. Savukārt Viļņas Universitātes doktorante, Nacionālā vēža institūta Biomedicīnas fizikas laboratorijas jaunākā pētniece *Mg.Sc. Dominika Dapkute (Dominika Dapkute)* apbalvota par pētījumu, kurā tiek pētīts mezenhimālo un vēža cilmes šūnu reakcija uz nanodaļiņām, meklējot jaunas iespējas šūnu terapijai onkoloģijā.

Tallinas Tehniskās universitātes Materiālu un vides tehnoloģijas departamenta Optoelektronisko materiālu fizikas laboratorijas vadītājai Dr. Mārijai Grosbergai (*Maarja Grossberg*) balva piešķirta par pētījumu, kas vērsts uz jaunu, ilgtspējīgu materiālu un tehnoloģiju izstrādi un izpēti saules enerģijai. Savukārt Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes Tehnoloģiju institūta Biodegvielu laboratorijas jaunākā pētniece un inženierzinātņu doktorante *Mg.Sc. Lisandra Menēzisa (Lisandra Meneses)* atzinību saņēmusi par darbu pie pētījuma par otrās paaudzes bioetanola ražošanu, izmantojot ilgtspējīgas aprites ekonomikas pieeju, kurai ir būtiska nozīme efektīvu biorafinēšanas platformu attīstībai Baltijas valstīs un pārejai uz bezatkritumu kultūru.

Ņemot vērā COVID-19 pandēmijas noteiktos ierobežojumus, 2020. gadā netika rīkota jau par tradīciju kļuvusi programmas *Sievietēm zinātnē* balvu pasniegšanas ceremonija.

Materiāli par bioētiku un robotikas ētiku

Kad pētnieki dalās zināšanās un datos sabiedrībai aktuālajās tēmās, tas palīdz izplatīt jaunākās zināšanas sabiedrībā. Tādēļ UNESCO LNK sadarbībā ar dažādiem Latvijas ekspertiem 2020. gadā sadarbojās un radīja vairākus materiālus, kuru galvenā mērķauditorija ir skolotāji un skolēni, jo tieši izglītības institūciju galvenā funkcija ir zināšanu nodošana. Materiālos apskatīti šobrīd aktuāli un UNESCO institūcijās apspriesti zinātnes izaicinājumi bioētikas, robotikas ētikas, lielo datu izmantošanas un biosfēras ilgtspējas jomās.

■ Video lekciju cikls par bioētiku un bioloģisko daudzveidību

Atzīmējot 10. novembrī UNESCO Pasaules zinātnes dienu mieram un attīstībai, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Latvijas Universitātes un Vidzemes Augstskolas ekspertiem novembrī aicināja ikvienu, bet jo īpaši skolotājus un skolēnus, klausīties video lekcijas par šobrīd aktuāliem zinātnes izaicinājumiem.

Lekciju ciklu atklāja Dr. sc. soc. Signes Mežinskas lekcija „Covid-19 un ētika”. Covid-19 vīrusa pandēmija ir laiks, kad atrodamies dažādu izvēļu priekšā, kas skar indivīda un sabiedrības kopējo labumu un brīvību. Par dažādiem nozīmīgiem globāliem izaicinājumiem diskutē arī UNESCO Starptautiskā bioētikas komiteja, kurā iesaistīti 36 eksperti no visas pasaules un kurā priekšsēdētāja vietniece ir Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes asociētā profesore Dr. sc. soc. Signe Mežinska. Saistībā ar Covid-19 krīzi tapis paziņojums par ētiskiem apsvērumiem globālā perspektīvā: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373115>. Lekcijā skolotāji un skolēni varēja uzzināt, kādus jaunus aspektus diskusijās par ētiku ir pavērusi Covid-19 pandēmija.

Otra Dr. sc. soc. Signes Mežinskas lekcija bija par „Lielo datu” tēmu, jo lielo datu apjoms pasaulē, tai skaitā arī Latvijā, pieaug milzīgā ātrumā, un ievērojama daļa no tiem ir dati par veselību, kas rada būtiskus ētiskus jautājumus par šo datu izmantošanas mērķiem, privātumu, riskiem, sabiedrisko ieguvumu utt. UNESCO Starptautiskā bioētikas komiteja ir analizējusi šo problēmu, apkopojot ierosinājumus ziņojumā, kas varētu būt noderīgs politikas veidošanā, valsts pārvaldē Latvijā, kā arī sniegtu plašāku ieskatu lielo datu problemātikā. Lekcijā varēja uzzināt, kas ir lielie dati, kur tos izmanto, kādas ētikas problēmas ir

saistītas ar lielo datu izmantošanu, kā par šīm ētikas problēmām runāt izglītībā, kuros mācību priekšmetos jeb izglītības jomās, tie ir noderīgi.

Savukārt video-lekcijā ar nosaukumu „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts kā platforma sabiedrības iesaistei zinātnes attīstībā” Vidzemes Augstskolas UNESCO katedras „Biosfēra un cilvēks” pārstāve Anda Arkliņa skaidroja gan biosfēras jēdzienu, gan nozīmīgākos biosfēras apdraudējumus, stāstīja par biosfēras rezervātu būtību, iepazīstināja ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu, kā arī izcēla tās sabiedrības iesaistes iespējas un risinājumus, kas palīdz veikt sabiedrisko monitoringu un darīt vērtīgus darbus dabas labā ikvienam interesentam.

Video lekcijas ir pieejamas šeit:

<https://www.youtube.com/watch?v=ehvZCtCSI0&list=PLnaDt8sxMWmuq3CVZDq96p63buJEMqvb>

■ COMEST ziņojums par robotikas ētiku latviešu valodā

Lai analizētu ar robotikas straujo attīstību saistītos ētiskos izaicinājumus, UNESCO Pasaules Zinātnisko zināšanu un tehnoloģiju ētikas komisija (COMEST) sagatavoja ziņojumu par robotikas ētiku, kas pēc UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas iniciatīvas 2020. gadā tika iztulkots latviešu valodā un publiskots. Pašreiz tas ir pirmais latviešu valodā pieejamais materiāls par robotikas ētiku. Domājot par ētiskām problēmām modernās robotikas, kā arī nanotehnoloģiju un konverģējošo tehnoloģiju jomā, COMEST 2016.–2017. gada darba programmā nolēma pievērsties robotikas ētikai. Šī ziņojuma uzdevums ir informēt, veicināt publisku apspriešanu un veidot iekļaujošu dialogu par tiem ētikas jautājumiem, kas attiecas uz autonomu, kognitīvu robotu dažādajiem lietojuma veidiem sabiedrībā. Ziņojumā iekļauti arī COMEST specifiskie ieteikumi robotikas ētikā. Ziņojums latviešu valodā tika nosūtīts Latvijas augstākajām mācību iestādēm un tika īstenotas vairākas tā popularizēšanas aktivitātes masu medijos.

COMEST ziņojums par robotikas ētiku latviešu valodā pieejams šeit: https://unesco.lv/files/COMEST_zinojums_robotikas_etika_FINAL_13022020_d4a6318c.pdf

■ Video par bioētikas un mākslīgā intelekta jautājumiem

Lai sekmētu sabiedrības atvērtību un līdzdalību izglītības procesos, ir jāiesaista plaša izglītības kopiena, kas ietver skolēnus, skolotājus un vecākus. Bioētika un mākslīgais intelekts arvien vairāk nosaka sabiedrības ilgtspēju un attīstību, un par šiem būtiskajiem jautājumiem UNESCO Bioētikas komisija ir sagatavojuši video, kuros izskaidrota ētikas un mākslīgā intelekta ietekme uz nākamajām paaudzēm, uz bioloģisko daudzveidību un mijiedarbību ar cilvēku. Šie jautājumi ir būtiski izglītības procesā, tāpēc šāda materiāla pieejamība latviešu valodā ir noderīga gan pedagogiem un skolēniem, gan arī plašākai sabiedrībai. Tika sagatavots šo video lekciju titru tulkojums latviešu valodā, un video 2021. gadā brīvi būs pieejami UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas YouTube platformā visiem interesentiem.

UNESCO KULTŪRAS PROGRAMMAS

Pasaules mantojuma programma

2020. gada sākumā UNESCO Latvijas Nacionālā komisija aicināja pašvaldības, nevalstiskās organizācijas un citas juridiskās personas pieteikt izcilus Latvijas kultūras un dabas pieminekļus iekļaušanai UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā. Tam reizi piecos gados iespējams nominēt īpaši nozīmīgas kultūras, dabas vai jaukta tipa vērtības. Pašlaik sarakstā jau ir iekļauta Kuldīga – *Goldingen in Courland* un Grobiņas arheoloģiskais ansamblis kā kultūras mantojuma pieminekļi un Daugavas loki kā dabas un kultūras mantojums.

Iekļaušana Latvijas nacionālajā sarakstā ir priekšnosacījums vietas nominēšanai UNESCO Pasaules mantojuma sarakstam, kas ir viens no starptautiski visnozīmīgākajiem sarakstiem kultūras jomā, kas ataino cilvēka radošā gara meistardarbus, kā arī unikālas pasaules dabas vietas, kam piemīt īpaša estētika, bioloģiska daudzveidība vai savdabīga mijiedarbe ar pasaules kultūras attīstību. Līdz pieteikuma termiņa beigām 2020. gada 30. jūnijam tika saņemti divi mantojuma vietu pieteikumi „Rundāles pils apbūves ansamblis ar dārzu un meža parku” un „Āraišu kultūrvēsturiskās ainavas apvidus”. Iesniegto pieteikumu izvērtējumam saskaņā ar Latvijas Nacionālā saraksta nolikumu tika piesaistīti eksperti un organizēti pieteikto mantojuma vietu apsekojuma braucieni. 2020. gada nogalē tika apkopota informācija par vērtējumiem no Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes, ICOMOS Latvija, kā arī piesaistītajiem ekspertiem. Gala lēmums par pieteikto nomināciju iekļaušanu UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā tiks pieņemts 2021. gada februārī UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Asamblejas sēdē.

2020. gadā aktīvi turpinājās konsultāciju process par UNESCO Pasaules mantojuma sarakstam iesniegto nomināciju „Grobiņas arheoloģiskais ansamblis”. Sadarbībā ar Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi un Grobiņas novada domi tika koordinēta informācijas apmaiņa par nominācijas „Grobiņas arheoloģiskais ansamblis” izvērtējuma vizītes organizēšanu ar ICOMOS starptautiskā eksperta dalību, kā arī sniegtas konsultācijas par ICOMOS lūgto precizējumu sagatavošanu.

2020. gadā noslēdzās vairāku gadu darbs pie nominācijas „Kuldīga – *Goldingen in Courland*” un iesākumā tā tika nosūtīta UNESCO Pasaules mantojuma centram tehniskajai pārbaudei, pēc tam tika veikti ieteiktie papildinājumi, lai sagatavotu nominācijas gala versiju. UNESCO LNK sadarbībā ar Kuldīgas novada pašvaldību un nacionālajiem un starptautiskajiem ekspertiem piedalījās nominācijas sagatavošanā t.sk. piedalījās starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Kurzemes un Zemgales hercogistes laiks – unikāls periods pasaules vēsturē” 2020. gada 17.–18. septembrī, kā arī sniedza nepieciešamās konsultācijas par dokumentācijas sagatavošanu un noformēšanu atbilstoši UNESCO noteiktajam standartam.

Nemateriālā kultūras mantojuma programma

2020. gadā UNESCO LNK iesaistījās konsultāciju procesā, kas saistīts ar dažādu nemateriālā kultūras mantojuma normatīvu un plānošanas dokumentu izstrādi. UNESCO LNK piedalījās un sniedza ieteikumus Latviešu vēsturisko zemju likumprojektam, kā arī Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas un attīstības plānam 2021.–2027. gadam.

UNESCO LNK arī iesaistījās plostniecības tradīcijām veltītā daudz nacionālās nominācijas (Latvija, Polija, Austrija, Vācija, Čehija, Spānija) pieteikuma sagatavošanā UNESCO Reprezentatīvajam Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam.

■ UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas tīkls „Stāstu bibliotēkas”

2020. gadā Latvijas nemateriālais kultūras mantojums īpaši tika izcelts ar UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” palīdzību. Tīkla mērķis ir veicināt nemateriālā kultūras mantojuma, jo īpaši stāstniecības, saglabāšanu un tālāk nodošanu caur neformālo izglītību. Tā darbības ietvaros bibliotēkas rīko dažādas aktivitātes un pasākumus, kas veltīti vietējā kultūras mantojuma apzināšanai un tā pieejamības nodrošināšanai vietējā sabiedrībā. Stāstniecība UNESCO darbības kontekstā tiek uzskatīta gan par vērtību un saglabājamu kultūras mantojuma daļu, gan par nozīmīgu metodi sabiedrības saliedēšanai un zināšanu aktualizēšanai, iedzīvinot fiksētās informācijas lietojumu un veidojot sinerģiju starp dažādiem mantojuma veidiem. 2020. gadā tīklā darbojās 32 bibliotēkas no visiem Latvijas reģioniem.

■ Tīkla „Stāstu bibliotēkas” izvērtēšanas seminārs

2020. gada 5. martā notika UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” 2019. gada izvērtēšanas seminārs, kura laikā tika apstiprināts dalībbibliotēku sastāvs nākamajai divgadei un bibliotēkas tika iepazīstinātas ar tematiskajām aktualitātēm dabas un nemateriālā kultūras mantojuma mijiedarbības jomā. 28 UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” dalībbibliotēkām pievienojās vēl četras jaunas bibliotēkas – Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Jelgavas filiālbibliotēka, Mārcienas bibliotēka, Pūres pagasta bibliotēka un Vārmes pagasta bibliotēka.

Lai radītu jaunas ierosmes tīkla darbībai, semināra dalībnieki tika iepazīstināti ar augu valsts un dabas daudzveidības saglabāšanas nepieciešamību, uzsverot tās lomu kopienu pasaules izpratnes veidošanā. Vienotie priekšstati par apkārtējo vidi ir sekmējuši kopīgu tradīciju veidošanos, tādēļ ar dabu saistīto stāstu tālāk nodošana ir pamatā kopienas identitātei.

Semināra noslēgumā Latvijas Stāstnieku asociācijas valdes locekle Māra Mellēna un LU LFMI Latviešu folkloras krātuves pētnieks Guntis Pakalns sniedza izvērtējumu par tīkla „Stāstu bibliotēkas” darbību 2019. gadā, kas tika aizvadīts Pasaku gadu tematikā, kā arī vadīja diskusiju par aktualitātēm un turpmākajām iecerēm.

Pandēmijas noteikto ierobežojumu dēļ lielākā daļa UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” aktivitāšu tika īstenotas tiešsaistē, tā 7. jūnijā un 6. jūlijā notika tiešsaistes semināri, kuru mērķis bija sniegt idejas un iepazīstināt ar rīkiem stāstniecībai un tai veltīto pasākumu organizēšanai digitālajā vidē. UNESCO LNK sadarbojās arī ar bibliotēkām V Latgales stāstnieku festivāla un IX Zemgales stāstnieku festivāla organizēšanā.

■ V Latvijas stāstnieku konference „Augt – tas nozīmē dzīvot: mēs starp dabisko, mantoto un citādo”

Pulcējot vairāk nekā 70 stāstnieku un stāstniecības kustības atbalstītāju, tiešsaistē 2020. gada 10. decembrī notika V Latvijas stāstnieku konference „Augt – tas nozīmē dzīvot: mēs starp dabisko, mantoto un citādo”. Atzīmējot Starptautisko augu aizsardzības gadu, konferencē tika izcelta tēma par identitātes veidošanos, piederības sajūtas stiprināšanu, savstarpējām attiecībām ar vietām, lietām un cilvēkiem, sadarbību kopienas ietvaros un ārpus tās.

Konferences ievaddaļā stāstnieki atskatījās uz 2020. gadā paveikto un dalījās 2021. gada iecerēs. Konferences pirmajā daļā ar stāstījumu par „Zemi un pasauli kā garīgām vērtībām” dalījās Filozofijas un socioloģijas institūta direktore profesore Maija Kūle, bet par tēmu „Es kā ūdeņu daļa – mūsu ūdens ceļš” – hidrobiologi Andris un Loreta Urtāni.

Savukārt konferences otrajā daļā tika rosināta diskusija par cilvēka saskari ar apkārtējo vidi, mijiedarbību ar dabu un līdzcilvēkiem, aicinot domāt par augšanu un pieaugšanu, izaugsmi un uzplaukumu, iesakņošanos un sakņu apzināšanu, vienlaikus pievēršot uzmanību šo procesu atspoguļojumam stāstos, kā arī stāstniecības tradīcijas tālāknodošanai paaudžu mijiedarbībā.

UNESCO KOMUNIKĀCIJU UN INFORMĀCIJAS PROGRAMMA

UNESCO programma „Pasaules atmiņa”

1992. gadā tika izveidota UNESCO programma „Pasaules atmiņa”, kuras mērķis ir apzināt, izcelt un saglabāt pasaules dokumentāro mantojumu, paplašināt piekļuvi tam un veicināt tā izziņu visā pasaulē neatkarīgi no konkrētā dokumenta izcelsmes vietas. Programma tiecas veicināt dokumentārā mantojuma saglabāšanas jautājumu ienākšanu valstu nacionālajās politikās, vairojot izpratni par šī mantojuma nozīmību un saglabāšanas nepieciešamību, sekmēt tā pieejamību, atpazīstamību, kvalitatīvu satura veidošanu, kā arī institūciju starptautisku un starpinstitucionālu sadarbību, mobilizējot atmiņas institūcijas – arhīvus, muzejus, bibliotēkas un citas nozares institūcijas.

Šo gadu laikā programmas ietvaros aktīvi ir risināti gan praktiski saglabāšanas un pieejamības jautājumi, gan digitalizācijas radīti izaicinājumi praktiķu un politikas veidotāju līmenī, gan arī dokumentārā mantojuma interpretācijas un popularizēšanas aspekti, īpaši starptautiskā mērogā. Programma „Pasaules atmiņa” ir sekmējusi kopienu un valstu kolektīvās atmiņas stiprināšanu, pārliecību un pašapziņu, kā arī rosinājusi un iekustinājusi kontrastējošu un politiski sensitīvu jautājumu ienākšanu kultūras mantojuma diskursā. Latvija ir bijusi programmas „Pasaules atmiņa” aktīva dalībvalsts jau kopš programmas izveides.

2020. gadā, atsaucoties UNESCO mudinājumam izcelt dokumentārā mantojuma vērtības, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija aicināja attālinātā formātā iepazīties ar programmas „Pasaules atmiņa” starptautiskajā un nacionālajā reģistrā iekļautajām nominācijām no Latvijas. Tika izveidots apkopojums <https://unesco.lv/lv/zinasanu-sabiedriba/unesco-uzsver-dokumentara-mantojuma-lomu-pandemijas-laika/>.

Atzīmējot Baltijas ceļa 31. gadadienu, 23. augustā, UNESCO LNK īpaši aicināja iepazīties ar atmiņu stāstiem un atcerēties miermīlīgas un nevardarbīgas pilsoniskās līdzdalības nozīmi un sabiedrības kopības un solidarizēšanās spējas vienota mērķa sasniegšanā <https://unesco.lv/lv/zinasanu-sabiedriba/baltijas-cela-gadadiena-svargi-atcereties-miermiligas-pilsoniskas-lidzdalibas-nozimi/>.

Medijpratības un informācijpratības veicināšana

Medijpratības un informācijpratības veicināšana ir viena no UNESCO prioritātēm, jo ar šo kompetenču palīdzību cilvēkiem tiek dota iespēja izprast informācijas sniedzēju funkcijas un kritiski izvērtēt to sniegto saturu, tādējādi sekmējot pamatotu un neatkarīgu lēmumu pieņemšanu. UNESCO medijpratību un informācijpratību aicina skatīt kā vienotu konceptu, mudinot veikt pētījumus, ieviest un mācīt šo konceptu izglītības iestādēs un veidot nacionālo medijpratības un informācijpratības politiku, lai veicinātu zināšanu sabiedrības veidošanos.

■ Diskusija „Kā un kāpēc demistificēt medijpratību?” sarunu festivālā „Lampa”

2020. gada 4. septembrī UNESCO Medijpratības un informācijpratības katedras vadītāja Latvijas Universitātē Guna Spurava sarunu festivālā „Lampa” vadīja diskusiju „Kā un kāpēc demistificēt medijpratību?”. Tajā tika diskutēts par to, kā veicināt cilvēku labsajūtu un drošumspēju, dzīvojot tehnoloģiju determinētā vidē. Diskusijā tika uzsvērts, ka ikvienam ir nepieciešama medijpratība – zināšanas un prasmes, kas palīdzētu izprast to, kā darbojās digitālie mediji un dažādas digitālās

platformas un to, kas šajās platformās notiek ar personīgajiem datiem. Tās gaitā notika pieredzes apmaiņa ar ekspertiem no Ziemeļvalstīm medijpratības veicināšanā un dažādu iesaistīto pušu – mediju lietotāju, medijpratības ekspertu, pedagogu, politikas veidotāju, mediju regulatoru, industriju pārstāvju – sadarbības stiprināšanā.

■ “Fake ≠ fact” mācību materiāls jauniešu avotu kritikas prasmju uzlabošanai

Lai veicinātu Latvijas jauniešu avotu kritikas prasmes UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir tulkojusi latviešu valodā un publiskojuši Zviedru institūta radīto mācību materiālu vidusskolēniem „Fake ≠ fact”.

Mācību materiālu, kuru aktīvi izmanto jau vairākās Eiropas valstīs, veido rokasgrāmata skolotājiem un tematiskā izstāde „Fake ≠ Fact Info Lab”. Tajā tiek aplūkoti dažādi naratīva veidošanas paņēmieni un skaidrots, kā tajos atpazīt manipulāciju, kas radīta, lai slēptu nepatiesu un maldinošu informāciju. Rokasgrāmata māca informācijas avota un propagandas kritisku izvērtēšanu un iepazīstina ar paņēmieniem, kas palīdz identificēt informācijas avotu.

Rokasgrāmatā iekļautas trīs nodarbības: avota kritiska izvērtēšana, propagandas paņēmieni un filmas uzņemšana. Pirmajā nodarbībā uzmanība tiek pievērsta vispārīgiem avotu kritikas jautājumiem. Otrajā nodarbībā tuvāk tiek aplūkota propagandas saistība ar avotu kritiku. Savukārt trešā nodarbība ir veltīta skolēnu propagandas filmas izveidošanai. Rokasgrāmata ar otrajai nodarbībai paredzētājām prezentācijām latviešu valodā pieejama šeit: <https://drive.google.com/drive/u/2/folders/13PiFVfwKyRUA38FK6d1j-XsiBWYdVnLn>.

Savukārt ceļojošā izstāde „Fake ≠ Fact Info Lab” martā bija aplūkojama Kuldīgas Galvenajā bibliotēkā, bet novembrī Madonas novada bibliotēkā.

Mācību materiāla īstenošanu Latvijā atbalsta Zviedrijas vēstniecība Rīgā, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, LU Sociālo zinātņu fakultāte un Latvijas Nacionālā bibliotēka.

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

UNESCO
Latvijas
Nacionālā komisija

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija
Pils laukums 4 – 206, Rīga,
LV-1050

office@unesco.lv
www.unesco.lv

Seko jiet UNESCO LNK jaunumiem:

[www.facebook.com/
UNESCOLNK](https://www.facebook.com/UNESCOLNK)

[twitter.com/
UNESCO_LNK](https://twitter.com/UNESCO_LNK)

[www.draugiem.lv/
UNESCO](https://www.draugiem.lv/UNESCO)